

Uppdrag om ett samlat stöd inom patientsäkerhetsområdet

Regeringens beslut

Socialstyrelsen får i uppdrag att utveckla ett samlat stöd för hälso- och sjukvården inom patientsäkerhetsområdet med fokus på att minska vårdskadorna. Stödet ska särskilt fokusera på de allvarliga och de mest frekventa vårdskadorna. Utgångspunkten ska vara hälso- och sjukvårdens behov.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 december 2016. En delredovisning ska lämnas senast den 1 april 2016.

Uppdraget ska samordnas av Socialstyrelsen och genomföras i samverkan med Folkhälsomyndigheten och i samråd med Läkemedelsverket, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), E-hälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt övriga relevanta aktörer.

Ärendet

Patientsäkerhet är ett viktigt kvalitetsområde inom hälso- och sjukvården. Patientsäkerhet definieras i patientsäkerhetslagen (2010:659) som skydd mot vårdskada. Vårdskador orsakar lidande för enskilda och höga kostnader för samhället. Omkring var tionde patient drabbas av en vårdskada. Vårdrelaterade infektioner är fortsatt den mest frekventa skadetyper.

Patientsäkerhetslagen trädde i kraft 2011. Lagstiftningen innehåller bland annat krav på att vårdgivarna ska bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete.

I syfte att stödja implementeringen av den nya patientsäkerhetslagen

och stärka och intensiviera patientsäkerhetsarbetet i landstingen, genomfördes en särskild satsning inom patientsäkerhetsområdet under 2011–2014. Målet var att gradvis minska antalet vårdskador.

Som ett led i patientsäkerhetsatsningen slöt staten och Sveriges kommuner och landsting (SKL) överenskommelser om förbättrad patientsäkerhet för 2011–2014. Socialstyrelsen har haft i uppdrag att ta fram ett förslag till nationell strategi för patientsäkerhet och myndigheten överlämnade förslaget till regeringen 2013.

Socialstyrelsen har även haft i uppdrag att årligen i lägesrapporter följa utvecklingen på patientsäkerhetsområdet. Landstingens systematiska patientsäkerhetsarbete har utvecklats under den tid patientsäkerhetsöverenskommelserna har pågått. Enligt lägesrapporten från april 2015 är antalet allvarliga vårdskador inom den somatiska slutenvården på en betydligt lägre nivå jämfört med Socialstyrelsens vårdskadestudie från 2008. Inom andra vårdformer är kunskapsläget mer oklart.

En nyligen publicerad rapport¹ från SKL visar att det totala antalet vårdskador har minskat 2014 jämfört med året innan. I juni 2015 publicerade Riksrevisionen en rapport över sin granskning av om staten gett vården tillräckliga förutsättningar för en hög patientsäkerhet. I Riksrevisionens rapport finns en kartläggning av förutsättningarna för en hög patientsäkerhet, utifrån befintlig forskning på området, samt en bedömning av vårdgivarnas hantering av dessa. Riksrevisionen bedömer bland annat att Socialstyrelsen bör utgöra ett ökat stöd till vården på patientsäkerhetsområdet.

Socialstyrelsens lägesrapport, en studie utförd av SKL om vårdrelaterade infektioner och Riksrevisionens granskningsrapport ger samtliga en bild av att det föreligger skillnader i utfall mellan olika landsting och vårdgivare vad gäller patientsäkerheten. Det kan därmed finnas ett behov av ytterligare vägledning och stöd för att underlätta för vårdgivare, ledning och personal att arbeta strukturerat med genomförandet av patientsäkerhetslagen. Det finns indikationer på att vårdskador kan minskas med bättre kunskap hos huvudmän och olika professioner.

Förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst, som trädde i kraft den 1 juli 2015, sätter ökat fokus på att den statliga styrningen med kunskap ska vara samordnad och behovsanpassad. Det övergripande syftet med styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvården är att patienten möter

¹ Skador i vården – skadeområden, undvikbarhet samt förändringar över tid, SKL 2015

personal som ger insatser och behandling som vilar på bästa tillgängliga kunskap.

För att stödja utvecklingen av en kunskapsbaserad verksamhet inom hälso- och sjukvården behöver den statliga styrningen med kunskap svara mot huvudmännens behov av stöd. Andra vinster som kan uppnås med en väl fungerande styrning med kunskap är att oönskade skillnader inom vården kan jämnas ut genom bättre kunskapsspridning.

Goda samverkansformer mellan myndigheterna är en förutsättning för att den statliga styrningen med kunskap ska bli effektiv och samstämd. På patientsäkerhetsområdet har Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och flera andra myndigheter viktiga roller för att bidra till minskade vårdskador.

Det finns behov av fortsatta insatser för att minska de undvikbara skadorna. Hälso- och sjukvården är en kunskapsintensiv verksamhet, där vägledningar, riktlinjer och andra rekommendationer är nödvändiga för att kunna ge en likvärdig och adekvat vård och där stöd för användning och tillämpning också är viktiga delar. Mot bakgrund av detta bedömer regeringen att ett statligt samlat stöd till förebyggande arbete, baserat på kunskap, är ett led i att minska vårdskadorna.

Regeringen avser avsätta medel för genomförandet av uppdraget under 2016. Medlen utbetalas under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Gabriel Wikström

Anna Dahlin

Likalydande till
Folkhälsomyndigheten

Kopia till

E-hälsomyndigheten
Inspektionen för vård och omsorg
Läkemedelsverket
Sveriges Kommuner och Landsting